

Quaestiones saepius motae super methodo inoculandi variolas, ad quas directa eruditorum reponsa hucusque desiderantur; indirecta minus satisfacere videntur: orbi medico denuo praepositae / [Anton de Haën].

Contributors

Haen, Anton de, 1704-1776.

Publication/Creation

Vindobonae : Typis Joan. Thomae Trattner, 1757.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/p84huhn3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

17, 131/3/2
C. No 6

F. xviii.

18/h

PROCEDES
VARIOLA
DIRECTA

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

7. 131

C.

QVÆSTIONES
SÆPIVS MOTÆ SVPER METHODO
INOCVLANDI
VARIOLAS,

AD QVAS
DIRECTA
ERVDITORVM RESPONSA HVCVSQVE
DESIDERANTVR;
INDIRECTA
MINVS SATISFACERE VIDENTVR:
ORBI MEDICO DENVO
PROPOSITÆ

A B
ANTONIO DE HAEN,
SACRÆ CÆSARÆ MAIESTATIS CONSIL.
AVLICO, MED. PRACT. IN ALMA ET AN-
TIQVISSIMA VNIVERSITATE VINDO-
BONENSI PROF. PRIM.

VINDOBONÆ,

*Typis Ioannis Thomæ Trattner, Cæs. Regiæque Maiest.
Aulæ Typographi & Bibliopola. MDCCLVII.*

73174

QVÆSTIONES
SÆPIVS PROPOSITÆ
SVPER METHODO
INOCVLANDI VARIOLAS,
VERVM AD QVAS DIRECTA ERVDITORVM
RESPONSA HVCVSQVE DESIDERANTVR,
INDIRECTA MINVS SATISFACERE
VIDENTVR.

riginta, & quod ex-
dit, anni sunt, cum
primum ex *Thracia*
infinitio variolarum in
Angliam inducebatur. Angli fa-
ma ejus capti, eandem mox suam

in *Americam* invexere. *America*, vice versa, illam in *Anglia* adversa fortuna quassatam, & sepultam, resuscitavit: ex quo cunctorum fere encomiis atque suffragiis totas *Britanniæ* insulas sibi subjecit. Inde vero varias ad Nationes delata, tenuem hic, illic duram fortem, apud plurimos, nacta est.

Operæ pretium erit mutabilis infitionis fortis apud Anglos, exiguique apud alias Gentes progressus, indagasse originem.

Vitæ humanæ conservandæ studium nimis eam laudibus forsan

extu-

extulerat; repudiaverat, instructa
 haud fatis in principio rerum, in-
 quietata conscientia. Lite utrin-
 que mota, en mox tristia dedit mi-
 sera mortalium conditio suæ cor-
 ruptionis exempla! Mens præoc-
 cupata utraque a parte visa est;
 Historiæ ejusdem, singulique expe-
 rimenti, mira pro animorum dif-
 positione varietas; libido calu-
 mniandi; odiosus dominandi in
 alios amor, undique apparebant.

Obnubilata hinc Veritas his,
 qui neutram partem amplexi, ve-
 rum unice perquirebant. Maxi-
 me vero, quando viles utrinque

animi ad sententiam suam per fas, nefasque, tuendam, falsa pro veris, incerta venditabant pro certis; nimirum ut incondita argumentorum mole eliderent fauces Adversariis. Tunc enim, licet in summa rerum alterutra pars duntaxat veritati litaret, erraret alterutra; utraque tamen falsa refellendo quædam verissima protulit. Effectum hinc, ut qui Belli finem anhelati præstolabantur, demum projicerent animos, spemque totam, fore ut certi quidquam unquam adipiscerentur.

Nunquid sapienter illi? Haud
omni-

omnino. Bonæ Causæ integritatem coram Tribunali non labefactat illa ejus calamitas, quod finistros Patronos nacta sit, quod infidos, quod mendaces. An juste causam Christianam deridebat *Julianus Apostata*, quod erroneis falsisque ratiociniis eandem defendere *Heterodoxi* anniterentur? Profecto est sedulo in hisce quærenda Quæstionis origo; sedatoque animo & quid, & quousque, verum utrinque dictum sit, examinandum; videndumque accurate quid demum in Quæstione supersit, ad quod sapienter, & directe, respondere impediverit altercandi amor,

idque ea præcipue in re, quæ salutis communis tantopere interfit.

Hæ porro me causæ impulere, præcipua Quæstionis Capita sedulo colligerem, ad quæ a magnis, quos veneror, viris, infitionis patronis, necdum ita directe responsum sit, ut fluctuantes animos convincant, totamque gentem medicam infitorem reddant. Sane hi defectus suspensum & me tenent, moranturque, ne nostræ numerosæ Academicæ Juventuti hanc suadeam, hanc laudem methodum; neve publice eam, privateque, defendam, infinuem, inducam.

His

His igitur quæstionibus ubi directe fuerit satisfactum, manibus ibo pedibusque in sententiam affirmantem: conabor infitionem brevi ex Anglica Austriacam facere Germanamque: doctrina demum promovebo, adhortamento, exemplo. Præprimis vero eum, qui mea mihi dubia excusserit, æternum venerabor.

Si qui vero sint, quos carpendi, calumniandique animus, virulento in me calamo ducat, sciant hi, uti nec formidine eorum ab iis, quæ inquieta conscientia dictabat, evulgandis abstinui, ita neque eosdem

A 5 respon-

responfo me dignos habiturum. Concludent quippe fapientes desperatam admodum eorum caufam esse, quæ fœminarum in foro altercantium more defendi debeat. Hæc fola confideratio quodvis Refponfum, ipsis unquam dandum, præfcindit.

Quæftiones igitur principales, ad quas directæ Refponfio defideratur, hæc funt:

I. Vtrum infitiva Methodus per DEVM licita?

II. Sitne eadem plures in Vita fervatura, quam via dicta naturalis?

III.

III. An certo certius quivis
pene homo debeat variolis
laborare?

IV. Nunquid omni dubio vacet,
quod inoculatio, five effe-
ctum fortita, five irrita, ho-
minem a variolis perpetuo
immunem præstet?

Hoc ipso ordine singulas quæstio-
nes examinabo.

§. I.

VTRVM INSITIVA ME-
THODUS PER DEVM
LICITA.

Quæstio hæc sequentem includebat
difficultatem. Mortalium nemo
ullum

ullum in propriam vitam jus habet; adeoque neque jus habet suam vitam in evidens discrimen conjiciendi. Inoculatio autem hominem in tale discrimen conjicit. Ergo illicita est.

Argumentum sic probabatur: Demus, secundum plures infitionis Patronos id verum esse, quod Mortalium vigesimus citra variolas moriatur: ponamus ab infitione mori vigesimum quemque. Nonne igitur ille, qui inoculationem subit, & qui forte vigesimus ille immunis fuisset, sese periculo exponit, ne jam ille vigesimus sit, quem infitio de medio tollat?

Claudicare hoc argumentum pars altera dixit. Et quidem ita, *ut vix Centesimum mori ab inoculatione nonnulli*
asse-

asseruerint; alii vix quingentesimum; alii vero nec millesimum. Et quemadmodum in definiendis ab insitione mortuis graviter erratum esset, ita & in determinando numero illorum, qui per omnem Vitam a variolis sarti tecti viverent, deviatum a vero esse; siquidem vix millesimus citra variolas diem obiret.

Ratiocinium hoc, nisi me animus fallit, audaculum est, fundamento destitutum, experientiæ contrarium; ut ad §. III. demonstrare conabor.

Verum concedamus pro momento justum hoc ratiocinium esse, id tamen minime solvit quæstionem. In re absolute vetita, frequentius rariusve periculum locum non habet, nullaque exceptio datur, nisi expressa Legislatoris

ris

ris voluntate. Si igitur nemini mortali-
um jus competat in propriam vitam,
nullo casu excepto; æque parum lice-
bit eam rariori, quam frequentiori, ex-
ponere periculo.

Sed visum quibusdam est perem-
ptorium sese responsum habere. *Sunt
qui nunquam variolis laborent; suntque
quos nunquam insitio contaminet; Atqui hi
iidem sunt. Ergo insitio nunquam pericu-
lum mortis inducit illi, quem naturales va-
riolæ nunquam impetivissent.*

Vtinam minorem suam propositio-
nem probarent! Verum id non posse
eos, adeoque totum ruere argumen-
tum, patebit ad §§. III. & IV.

At vero demus iterum minorem se
suam

fuam posse probare, nunquid quæstionem solverint? Non arbitror. Si nemini jus in vitam propriam auferendam, utique etiam non in eam abbreviandam. Atqui infitio saltem conjicere hominem potest in periculum abbreviandæ vitæ, qui alioqui forte post 30. annos variolas habuisset. Ergo.

Petitur igitur ad datam quæstionem *directa* & evidens responsio, hucusque desiderata, concessa nunquam.

Excutiamus nunc responsa *indirecta*. Licita habentur, secundum Divinas, Humanasque leges, Exempla bene multa, in quibus se exponit homo minori periculo, majus evitaturus. Suntque inter hæc tum evidentiora iis, quæ ab infitione, tum frequentiora, pericula.

Ergo

Ergo faltem licebit periculum tantillum, vix contingens, subire; quo & majus, & inevitabile, averruncetur.

Expendamus ordine singula.

I. Si ideo infitio vituperanda, quod nonnulli inde moriantur, Medicis ultra vetitum erit venam tundere; Emeticum exhibere, Purgansque; Artus amputare, secare calculos: quandoquidem multi inde per-eunt. Atqui hæc adeo periculosa permiffa sunt, ut mors præcaveatur. Ergo multo magis inoculatio.

Sed, si quid video, defectuosa omnino infitionem inter, & Medica hæc auxilia, comparatio est.

Medicina cum auxiliis suis a DEO creata, DEO gaudet autore. Eccli. 38.
Nume-

Numeratque in suis cultoribus Prophe-
tas, Evangelistas, principesque Chri-
stianæ fidei Martyres. Nil simile he-
sterna insitio poterit proferre. Ex hoc
capite auxilia medica jam justa, imo
sacra, habentur. Nec dicat quis *Me-
dicinam, suis in primordiis simpliciore, vio-
lentis auxiliis his caruisse.* Nam lauda-
tur B. *Lucas* ut Medicus, *Coloss. 4. v. 14.*
Medicum eum eundem cum Evange-
lista fuisse, doctissimus *Freind* inter cæ-
tera inde arguit, quod nemo Evangeli-
starum morbos plures aptiore idiomate
medico græce adpellaverit, quam suo
in Evangelio *Lucas*. Sed *Lucæ* tem-
poribus, jam ultra IV. Sæcula, ipsissi-
ma hæc enarrata auxilia Medica, in usu
fuisse, *Hippocratis* monumenta demon-
strant.

Deinde, nec purgans, nec vomitorium unquam, ut ajunt, *per se*, at modo *per accidens*, lethale fuit. Sed variolæ, non *per accidens*, sed *per se*, periculosæ sunt,

Tamen male administrata hæc artis auxilia lethum pepererunt. Concedo: ideoque oportet eadem bene administrare. A bene administratis mors non sequitur. Nunquid idem de infitivis variolis quis adfirmet?

Sed auxilia hæc adhibentur etiam dubiis in casibus, ubi ab eorum adplicatione ingens nonnunquam est discrimen. Id vero licet. Cur ergo inoculare non liceat in casu minime dubio?

Ipsam hoc dubium culpa exsolvit
artem,

artem, non infitionem. Verfatur æger in præfentiffimo mortis periculo: ni iu-
vetur, mors infequatur necesse est. Certa mors ut præveniatur, incertum adhibetur remedium. Nunquid id af-
firmare de homine fano, infitionem fubituro, queam? Nullo verfatur in periculo. Variolas forte nunquam paf-
furus fuiffet. Sin vero patiatur quon-
dam eadem, majus forte non fubibit, quam nunc in inoculatione, pericu-
lum. Imo fi a variolis naturalibus eft moriturus, poterit mori poftquam 30.
40. 50. annis, Patriæ, Ecclefiæ, Fami-
liæ, egregius extiterit utilisque Civis,
Ita ut is, qui infitionem fubit, quavis peccet ratione. Cadit ergo vis tota comparationis.

Miffio fanguinis potest equidem

B 2

in-

infelix esse, five incuria, five ignorantia, tum Medici eam suadentis, tum facientis Chirurghi; sed infortunia hæc Venæ sectioni non debentur. Si bonus Medicus secundum artis regulas suaserit illam, si aptus Chirurgus eam, cum bonis instrumentis, ex suæ artis principiis, instituerit; Venæ sectio per se est auxilium inæocuum. Quis id ita de insectione affirmet?

Si Artus amputem, si calculum fecem, facio quidem periculosas operationes; at vero citra eas, & miserrime, & certo, & sæpe cito, moriendum mihi fuisset. An id ita in inoculando?

II. Ex sexaginta Gravidis una passim moritur. Fæminæ nihilominus nubere licet. Licet proinde in bonum generis humani se

sub-

submittere periculo. Quod si liceat periculum sexagesimi subire, multo magis periculum millesimi.

Qualisnam Comparatio! Matrimonium ab ipso Creatore, Gen. 2. institutum est: itane insitio? Matrimonium, Catholicus loquor, ab Ecclesia Catholica creditur a benignissimo SERVATORE ad Sacramenti evectum dignitatem: etiamne insitio? Quæ igitur similitudinem inter, institutam a DEO, nobilitatamque, & insitionem; quæ neque DEO autore gaudeat, quamque exercere num liceat, adhuc sub iudice lis sit?

III. Plures homines unico mensis spatio in mari pereunt, quam plurimis annis insitione. Licitum tamen, v. g. ut Pater mu-

nus egregium suo filio conciliet, quo frui tamen, non nisi mari transvectus, possit. Si majus periculum fortunæ causa subire liceat, utique minus, ipsius vitæ causa subire licebit.

Providus fator generis humani mare posuit, ceu Commercii diversarum gentium vinculum; quo ipsæ inter se mutuis subvenirent necessitatibus. Ipse panis, inevitabile illud vitæ sustentaculum, apud Batavos deficeret, ni illi eum ex Mari Baltico sibi compararent. Vinum creaverat DEVS ut cor hominis exhilararet: hoc largissimi CREATORIS beneficio Angli carerent, ni iter ad *Britannicas Insulas* mare panderet. Piscibus, & pulcris vegetabilibus, mare replevit, ut eos inde homines improbo caperent labore. *Petrum* jussit altum
in

in mare navem duceret, quo diviti
 gauderet piscatu. Dum ob magnifi-
 cam Telluris dispositionem *David* Rex
 divinas laudes canebat, simul admiraba-
 tur vastissimum mare, tam infinitorum
 animalium genere refertum, quam mor-
 talibus navigabile. Ipse SERVATOR
 mare transivit, Apostolos transire iussit.
 Qui enim aliter Britannicis Insulis, Si-
 ciliæ, Corsicæ, Sardinia, Melitæ, Rho-
 do, Candia, &c. fidem Christianam hi,
 eorumve successores, inferre potuissent?
 Hæc optime *Grotius de mari libero*.

Hic igitur video rem quidem per
 se periculofam, sed quæ tamen DEVM
 autorem habeat, uti animi corporisque
 bona genti cuique distribuat. Quid
 vero hic inoculatio? An gaudere eam
 Auctore & institutore DEO quisquam
 probaverit? probare possit?

Marina ergo itinera quum institutum referant CREATORIS, insitiva methodus cum nil tale redoleat; nullam omnino inter sese tolerant comparisonem. Nullius ergo ponderis, quod inde petitur, argumentum est.

IV. Minus malum majori præfertur, consuetudine adprobata omnium Christianorum populorum; quando v. c. Navis, contagione infecta, potius pleno in mari, cum omnibus hominibus, perire permittitur, quam ut in portum excepta, contagium propaget: vel quando tempore pestis, limitibus civitati circumpositis, quisque limitum transgressor sclopeto occiditur; ne urbem ingressus disseminet contagium.

Ergo si a variolis naturalibus septimus quisque, secundum datos calculos, moritur,

&

Et ab inoculatione tantummodo millesimus; licebit, præstabitque, unum, quam 143. mori.

Respondeo præcios Nauceros esse, quod ex portu contagioso solventes, nunquam sint aliis in portibus admit-
tendi. Et ubi ad pestim averruncan-
dam cancellos urbes circumpositos
habent, quos qui transilierint occidun-
tur, schedulis saltem affixis infligendæ
mortis pœna ad cancellos legitur; &
qui transiliturus esset, adeoque occi-
dendus, prius ab excubiis monetur.

Verum ad §. II. operosa responsio-
ne opus non esse patebit, imo tribus
eam verbis confici posse.

*V. Qui insitionem, ceu illicitam, conde-
mnant, suo sibi jugulant gladio. Consuetu-
dinis*

dinis quippe est illis, ut, si magna in familia infans benignis laboret variolis, suadeant jam cæteros Infantes consuescere cum eodem & condormire: quo & benignis illi afficiantur. Ergo hi idem consuetudine cum infecto faciunt, quod nos insitione; id si illis licet, & nobis inserere licebit.

Resp. 1. Sententiam horum Medicorum prorsum erroneam esse: nam Discretæ Variolæ generant confluentes; Confluentes Discretas. Id quotidiana Exempla demonstrant. Id etiam Defensores insitionis publicis testimoniis de insitivo pure notarunt. Idem magnus *Boerhaave* de benigno pure insitivo observatum scribit in Præfatione, seu Dissertatione potius, *ad Morbos Aphrosidiacos.* „Robustissimi agricolæ,
 „ inquit, sanissimo sanguini pus de pa-
 „ pula

„ pula Variolæ, particula vix conspi-
 „ cua, apice aciculæ infigatur, quis
 „ Mortalium credat! en febrim omni-
 „ no singularem, sui semper genii te-
 „ nacem, suo definitam tempore, pro-
 „ priis stipatam symptomatibus: mox
 „ erumpentes admiraris papulas certæ
 „ formæ, naturæque, intra determina-
 „ tum tempus in abscessus purulentos
 „ qui degenerant, quorum tanta sæpe
 „ glomeratur frequentia undique, ut
 „ omnis fere sanguis, efficacia mali, in
 „ malignum pus conversus sit, *totum-*
 „ *que aliquando Corpus pessumdet*; atque
 „ minima rursus particula virus idem
 „ gerat, sanumque corpus valeat infi-
 „ cere simillimo contagio. „ Sed de
 magno hoc Viro mox adhuc quædam.

Resp. 2. Sententiam erroneam non
 modo

modo, verum etiam illicitam esse, eamque qui sequantur Medicos graviter reprehendendos; iisdem prorsum de causis, ob quas insitio condemnatur. Vbi enim possibile est, separationi sanorum ab infectis est semper studendum.

Fas fit hac occasione monuisse, quod incomparabilis *Boerhaave*, inter insitivæ Methodi promotores, a multis perperam recenseatur.

Verum quidem est eum in Aph. scripsisse: *Propbylaxis insitiva videtur satis certa tutaque.* At non adeo firma hæc ipsi sententia in animo inhæsit, quin multoties vacillaverit. Id patet laudata mox Præfatione, quam scripsit ad finem anni 1727. pluribus ergo annis, postquam illam sententiam suis inferuerat aphorismis. Adeo

Adeo verum hoc ut, triennio ante
 Fata, me præfente, testaretur, fe malle
 homines naturaliter, quam infitione, af-
 fici. En propria verba quæ ex ore
 hujus Medicinæ Oraculi exfcripti: „Si
 „ puer converfetur, & condormiat
 „ cum puero bonas variolas habente,
 „ ille non habens contagii fufpicionem,
 „ tunc adhuc tutius per Deglutitio-
 „ nem ordinariam Miasmatis, quam
 „ per infitionem, habebit, & æque bo-
 „ nis variolis laborabit. Quærunt a
 „ me an debeat infertio fieri? Dico
 „ tantum, quod cum illo infecto con-
 „ verfari debeat: nam plerumque affi-
 „ cietur; fi non femper, neque infitio-
 „ ne facta omnes laborant eo morbo.
 „ Hinc canon in numerosis familiis, ut,
 „ fi unus puer laboret, omnes alii, qui
 „ nondum variolis laboravere, cum illo
 „ puero includantur. Sane

Sane qui semper & unice ex iis, quæ in *Institutionibus* & *Aphorismis* typis impressa leguntur, concludere velint quæ Mens *Boerhaavio* fuerit, nae toto errant cælo. Mutavit enim sententiam sæpe, eamque mutatam nobiscum communicabat: Typographis nihilominus eodem semper modo deficientes hos libros recudentibus. Nunquam ibi legitis mutatam de Duplicatura peritonæi sententiam: hanc tamen Duplicaturam ex *Swammerdammio*, *Ruischio*, *Douglasio*, negabat in Collegiis: negabat in Præfatione ad *Swammerdammii Biblia Naturæ*. Si quis crederet se mentem magni Viri bene capere ex cap. *de Morbis Gravidarum*, *De Partu difficili*, *De Puerperio*, *De Lue Venerea*, ille immensum erraret; quum in Collegiis plane diversa Discipulos erudiret.

Fuere

Fuere anni cum textum suum de
 infitione ne ullo quidem verbo com-
 mentatus esse visus sit, ut concludere
 datur ex *Spuriis Comment. an. 1731.*
Lond. apud Knebel & Knapton, editis.

Interim, ex responso ad hanc iam
 quæstionem paulo ante dato, patuit me
Boerhaavi consilium, de consuescendo
 cum puero infecto, minime adoptare.
 Attuli id duntaxat, quo mens ejus cir-
 ca infitivam Methodum patefceret.

Ex omnibus hucusque dictis evi-
 denter patet, *neque directe, neque indire-*
cte, unquam ad gravem hanc primam
 quæstionem a Defensoribus inoculatio-
 nis responsum esse; id vero demum ut
 faciant, ne ultra utilissima eorum Me-
 thodus *procrastinetur*, necessario requiri.

§. II.

§. II.

VTRVM INSITIVA METHODVS PLVRES, QVAM VIA NATVRALIS, IN VITA SERVATVRA SIT?

Hoc, ceu demonstratum, ponitur. Quippe ex *Naturalibus variolis septimus moritur, ab inoculatis vix millesimus. Ergo differentia est ut 1. ad 143. Itaque si ex primis 3000. moriantur, ex ultimis modo morientur 23. aut 24.*

Respondeo iniquam omnino videri, quam inter mortuos utriusque clas-
sis comparationem instituant.

Variolis epidemicis, nunc benignioribus nunc malignioribus, *Hagæ Batavorum* grassantibus, carus ejus incolis,

magnum ægrorum numerum semper curandum habui. Felicissimæ meæ sub *Divina clementia* curæ, in variis epidemiis, nemo mihi laudes auferet, nemo eripiet honorem. Meminerunt plures nobiles ibidem Matronæ, dum Viennam abiturus ultimum vale dicerem, se lacrymabundas declarasse, quam exoptassent, ut, antequam abiissem, universa proles variolis laborasset! Præxi oneratus omnium adornare historiam non potui; 220. tamen historiam exacte adornavi, ex quo nempe ingenium ad hunc morbum curandum dedita opera adplicui. Horum 220. hominum *unicus* duntaxat periit.

Unicum dico; quamvis quinque periisse notaverim. Sed simul notatum invenio, quod horum quinque primus

C

omnem

omnem omnino potum respuebat; quod ad alterum re pene conclamata advocabar; a tertio V. S. nulla ratione impetrare poteram; quartus spirituum vinique abusu ferme exustus erat; quintus modo secundum omnes artis regulas tractatus, & moriger, perierat.

Condonabitur mihi quatuor horum, ex quinque mortuis, exemptio: siquidem & hos eximi jure merito oportere perspicue quisque videat, & magni Viri ex suis inoculatis mortuis plures adhuc scrupulofius eximere soleant.

Vidi pariter paucissimos admodum a Variolis in *Hollandia* mori, cura ejusmodi Medicorum, qui, ut in cæteris, ita & in hoc morbo, optima methodo uterentur. Idem observo *Viennæ*, vicinis-

cinisque in urbibus, sub bonorum Medicorum cura. Idem de se, aliisque, testatur Clariss. *Læberus tract. in 8. Jenæ 1730.*

Ægre ergo nemo ferat, quod Comparisonem Naturales inter, insitivasque variolas, quam multi insitionis patroni, posuerint, non admittam. Plura profecto vidi, evidentiora expertus sum, quam eandem ut admitterem.

Quare, si his autoribus relictis, eos adeamus, qui Centesimum, Ducentesium, Trecentesium ab insitione obiisse enarrent, notabilis non supererit, mortuorum utriusque classis, differentia. Si id ita se habeat, bellum hodiernum de insitione incassum geritur. Sed reliqua argumenta excutiamus.

Cura insitiva facillima est; cura Naturalium difficultatibus scatet: inde necessario mortuorum numerus in his, quam illis, major.

Resp. 1. Si curæ insitivæ non probetur licentia, frustra ejus facilitatem laudari.

Resp. 2. Comparationem hanc iterum nimia fieri exaggeratione. Nam utræque sæpe faciles; neutra magnis sæpe difficultatibus caret. Quod variolæ naturales facillime tolerentur, ægrique vix ægrotent, vix Lectis inhærere cogantur, vix jaçturam patiantur venustatis; multoties vidi, videre Medici omnes. Quod male admodum, & periculose ab iisdem ægri decumbant, haud raro dolui: sed simul vidi
 opti-

optimos Viros idem de infitivis publice fateri.

Differentiam majorem arguit pus semper benignius adhibitum in inoculando.

Corporum diversa dispositio majorem differentiam facere videtur, quam puris benignitas. Nec desunt inter infitionis patronos, qui idem in infitivis animadverterint. Constititque idem ex *Boerhavii* allato textu §. I. Observatio quotidiana id in naturali contagio docet. Eodem contagioso tempore, eodem in cubiculo, primus forte infans, & paucas habet, & faciles vario- las; alter haud quidem numerosas, sed molestissimas; tertius multas, levesque; quartus fere lethales: & iterum in alia familia vicibus omni modo permutatis.

*Verum præparantur corpora ad insiti-
vas, & non ad Naturales. Præparati
proinde mitius habebunt. Minus proinde
morti expositi erunt.*

Non diffiteor quin intersit, utrum
Socrates afficiatur variolis, an *Epicuri de
grege porcus*; differentiam tamen mino-
rem ea, quæ vulgo ponitur, pono.
Patuit id publicis scriptis ab insitionis
aut patronis, aut saltem sic creditis,
editis. Et quam parum sæpius ad fu-
turas Naturales Variolas vel optimæ
præparationes conferant, agnovere *Eru-
diti Edimburgenses, Act. Edimb. part. 3. §. 2.*
„ Quamvis, inquiunt, venæ sectio in
„ principio variolarum pluribus in ca-
„ sibus manifesto levaret, discerni ta-
„ men non poterat, an V. S., five ea
„ institueretur ante febrem variolosam,
„ five

„ five post manifesta ejusdem sympto-
 „ mata, quidquam prodesset ad vario-
 „ larum tum naturam determinandam,
 „ tum frequentiam. Pluribus enim
 „ illorum, quos V. S. Purgatio, Fon-
 „ ticuli, tenuisque ac refrigerans Diæ-
 „ ta, bellissime præparaverant, con-
 „ fluentes, malignæque admodum va-
 „ riolæ, contingebant. Aliis vero, ea-
 „ dem plane methodo tractatis, ut &
 „ *ingenti numero* eorum, quos Ars mi-
 „ nime præparaverat, *Benignæ* obtigere.
 „ Nonnulli qui, Mercurio curati, no-
 „ tabili adhuc tempore æthiope mine-
 „ rali utebantur, confluentibus pete-
 „ bantur, & peribant.

Igitur fallunt sæpe vel optimæ præ-
 parationes, plurimis non præparatis
 morbus levissimus est. Non est ergo

hæc, quæ convincat, regula. Pergamus ad alia.

Qui artem Medicam rite calleant Medici, sunt rariores; bonaque proinde eorum Methodus servabit paucos. In pagis remotis, in locis abditis, in quibus aut reperiendus Medicus non est, aut super variolis consuli non solitus, summum erit semper a Naturalibus periculum. Imo multi Medicis utuntur quidem, at non obediunt; quamobrem toties bonus Sydenham ægros suos immorigeros vel periclitatos, vel mortuos, lamentabatur. Augescit semper hinc periculum in variolis naturalibus.

Inducta insitiva Methodus his omnibus mederetur. Ut enim Londini, & alibi, laudabiliter institutum, ita ubique, hunc in finem, consecrari Nosocomia possent, in quibus

bus insitio gratis administraretur. Ita in omni regione, singulo mense, aliquot Centeni curari possent facile: nam requireretur ibidem modo unus, rerum gnarus, Medicus director, cujus nutui cæteri Medici & Chirurgi parere tenerentur. Opus porro hoc inoculandi elapsis aliquot annis ita decrederet, ut deinceps pauci semper inoculandi superessent.

Dignum attentione argumentum! sed dico 1. quod jam sæpius, si operatio illicita est, argumentum, ut ut speciosum, sponte ruit.

Dico 2. Erit perpetuo numerus eorum ingens, qui se, suosque, oblatae gratis inoculationi submittere recusent. Capientque Nosocomia infimam modo plebem. Melioris vero fortis homines,

boni Cives, Nobiles, qui suis in ædibus inoculantur, periculo expositi erunt in malos medicos incidendi, vel erunt bonis suis Medicis immorigeri: ut etiam hisce de causis infelicitis infitionis effectibus subjaceant.

Sed dico 3. si hoc consilium ita laudandum est, destinentur publica autoritate eadem Nosocomia in quavis Regione, ut inibi, quovis epidemico tempore, Naturales Variolæ gratis curentur, cum venia accedendi, ad levissimam suscepti Contagii suspicionem. Ita omnes iis de locis, qui Medicis, saltem eruditis, careant, commode curabuntur: quandoquidem unus saltem intelligens rerum Medicus ibi aderit, cujus imperio cæteri Medici pareant. Sic etiam his incommodis provisum erit

erit in variolis naturalibus, citra ullam necessitatem insitionem ideo præferendi.

Sed ultra progrediendum. Si res ita se, ut dixi, habet, legitima suspicio subit animum, num vigente inoculatione plures a variolis non moriantur, quam eadem repudiata?

Contagium enim majus, minusve, æque ab insitivis habetur, quam a Naturalibus. Quamvis enim nonnulli auctores certa de causa insitivarum contagium minuunt, tamen ipsi aliam ob rationem idem, ut & cæteri passim omnes, admittunt; patheticeque, jure merito, aliquando describunt.

Igitur si in urbe, in qua nullæ variolæ, quis insitionem sibi fieri curet, pote-

poterit urbem hanc contagione inficere.

Sed, inquit, faciat hoc in urbe, in qua nunc variolæ jam grassantur. Fiet ita, ut qui ea in urbe hoc morbo deinceps affliguntur, potius a contagio naturali affligantur, quam ab inoculato.

Non attendunt hi Viri ad id, quod alia occasione toties inculcant: Infitivas nimirum tunc periculosas esse, quando vel ante infitionem, vel post eandem, contagium epidemicum accesserit. Velintne hoc consilio ut homo infelicitis inoculationis periculo se sponte exponat?

Hinc excogitavere aliud Consilium. *Inoculandus, inquit, ædes seligat, in quibus*

*quibus incolæ nulli, nisi variolas passi. Nemi-
mini existet tunc causa contagii.*

Resp. I. Nemo certitudinem abso-
lutam habet se variolas iterato non ha-
biturum; ut patebit §. IV.

2. Oportet ad ægrum accedant Medi-
cus, Chirurgus, Pharmacopæus, Con-
fessarius, Necessarii, Custodes: qui su-
scepto vestibus contagio urbem inqui-
nent.

3. Centeni homines rerum agenda-
rum causa toto illo tempore Herum
ædium pro consuetudine accedent, pe-
riculi ignari. Etiam qui fordida cor-
poris, Lectique, lintea mina lavant, om-
nes hi inevitabili contagio obnoxii hæ-
rent.

4. Ejus-

4. Ejusmodi confilium, si probaretur prodesse quidquam, locum non haberet nisi in paucis inoculandis; impossibile prorsum esset, ubi multitudo hominum inoculanda foret, ut sufficientes numero ædes hujusmodi inveniri possent. Ergo & inutile confilium, & inane.

Perstat ergo dicta mox propositio, quod inoculatorum Contagium aptum natum sit, multos alios suo ut adflet veneno.

Contagii propagatio utrum fiat ab uno homine ad plurimos, an vero ab uno ad paucos, ab his paucis ad multos, a multis ad plurimos; nos latet: sed quacumque demum ratione fiat, incredibiliter multiplicari se posse demon-

monstrat. Differt tamen hæc contagii multiplicatio valde in variis temporibus. Durat multiplicatio hæc, donec demum ejus veluti aculeus obtundatur & hebescat; morbusque ille epidemicus minuatur, & tandem cesset.

Quum vim contagii multiplicantem determinare nequeo, ponam pro exemplo decem homines in urbe quapiam inoculari, singulosque eorum afficere alios novem; ita ut jam simul 100. adsint, qui variolis decumbant.

Quibus justo major hic calculus adparet, hi demant ei, quantum ex suis observatis constare sibi putent; semper manebit vis argumenti: Qui eundem justo crediderint minorem, addere modo illi velint, quod deesse autument.

Si

Si igitur a 10. inoculatis alii 90. afficiantur contagio, quid futurum tunc, quando, quod quibusdam in voto fuit, in magno Regno intra 30. annos Millio hominum inoculata, adeoque in vita servata fuisset, moriente cæteroqui a Naturalibus singulo septimo?

Periissent eorum gratia 1285714. homines. Nam si Millio variolis infitiovis spatio triginta annorum decubuit, novem Millionses aliæ debuere Naturalibus laborare.

Ergo Millio, & plusquam quarta Millionis pars hominum, inoculatorum gratia peribunt, si verum est, quod unanimiter fere Defensores inoculationis dicunt, à Naturalibus septimum quemque perire. Septies enim 1285714. faciunt

quos Contagium afficiat, superfuturi sint.

Resp. 1. Saltem quo primo tempore frequentissima fit insitio, eodem tempore numerosissimi erunt, qui naturalibus variolis possint affici.

Resp. 2. Erit perpetuo non numeranda hominum multitudo, quos metus quisquam ab insitione deterreat, quosque proinde crebra insitio naturalibus variolis afficere queat.

Si respondeatur hos ultimos, quod remedio salutari reluctentur, suum sibi letum debere;

Dico 3. Infantum necdum biennium innumerabilem turbam semper
habe-

habebimus. Sin vero contra infitorum propria observata infitio incipiat & biennio minoribus institui; erit quidem, qui variolis naturalibus affici queat, minor infantum numerus, at vero dubio procul infitio infortunatior, mortisque feracior. Ætate majores innumeri nunquam non aderunt. Hominum aut imbecillioris valetudinis, aut Diatheseos scorbuticæ, phthificæ, arthriticæ, venereæ, turba vix numeranda perpetuo aderit. His porro omnibus cum infitio denegatur, Milliones hominum jugiter aderunt, quos infitivarum contagium naturalibus afficiat variolis.

Quin ultima hæc recensita debiliorum, aut acrimonia laborantium classis, judicatur veneno, etiam infitиво, perfe-

rendo ineptior, adeoque & infitio hanc
 ipsis ob causam denegatur: quantane
 igitur horum futura strages, si eosdem
 naturales variolæ, quas adeo pernicio-
 sas censent, impetiverint!

Videant ergo Patroni infitivæ me-
 thodi quam ex suis ipsorum principiis
 hæc methodus noxia futura sit generi
 humano!

§. III.

AN CERTO CERTIVS QUI-
 VIS PENE HOMO VARIOLIS,
 SERIVS OCYVS, AFFI-
 CIATVR?

Tædiosum admodum Quæstionis hu-
 jus, ut & sequentis, examen est.
 Indecorum quid in eo occurrit, quod
 nunquam inter honestos viros locum
 debe-

deberet habere. Vix citra indignationem percipitur, quo indigno modo, Viri in arte optimi, qui sapientia, pietate, candore, dum viverent, deliciæ Patriæ, Ornamentaque artis & Columnæ erant, nunc fugillantur a Recentioribus; & absque ulla hæsitacione, aut Mendacii accusentur, errorisve, aut inscitia. Id porro hac in re sic se hæbet, ut patebit.

Priusquam de insitione in *Europa* cogitatum, æque conspicuæ, æque apud quosvis in confesso erant Notæ, quibus Veræ Variolæ a Spuriis distinguerentur, quam hodie.

At vero antequam de insitione in *Europa* cogitatum fuit, cum optime cognitis his distinguendi notis, tam cer-

tum erat, quam quod certissimum, complures homines sine variolis mori; plures iisdem bis, pluriesve affici.

Ergo hæc duo negantes Scriptores, vel mendacii arguunt innumeros, qui ante ipsos de variolis scripserint, quod hæc duo strenue docuerint; vel accusant incuriæ, quod nempe veras utramque speciem discriminandi regulas cognoscentes, easdem ad datos sibi casus oscitanter adplicuerint.

Quo demum jure id Recentiores autument, nullus video. Est enim veterum autorum hæc duo statuentium densum adeo agmen, ut si quis crassam fatis Dissertatiunculam, quæ sola horum testimonia collecta referat, a me quæfiverit, me brevi daturum pollicear.

Hæc

Hæc porro omnia negare velle, auctoresque illos aut turpis mendacii, aut oscitantiae haud condonandæ infimulare; est omnem abjicere honestatem, omnem hominum fidem subvertere, omne Eruditorum delere consortium. Quis, amabo! observata sua publicæ lucis facere postmodum aufit?

Verum absit omnes ita erga venerandam Antiquitatem egerint! Infitiorum moderatiores sæpius facti sunt vigesimum quemque hominum variolæ expertem mori. Cum his paulisper agendum est. Si dederimus ipsis hoc, quod plures sine variolis non moriantur, videant ipsi, quantus jam numerus eorum inter mortales existat!

Si *Lutetia Parisiorum* 800000. inco-

D 4

larum

larum numeret, ut vulgo statuunt, erunt ea in urbe semper 40000. homines, quos variolæ invadant nunquam.

In provincia *Hollandiæ* millionem numerant incolarum. *Hollandia* ergo perpetuo habebit 50000. incolas ab hoc morbo fartos tectos. *Amstelodamo* dant Millionis quartam. Ergo ea urbs jugiter habebit 12500. cives, qui per omnem vitam variolas ignorent.

Si tota *Gallia* continet, ut volunt, 20. milliones hominum, erit assidue Millio hominum nunquam variolis afficiendorum.

At plures forte immunes manent. Variolis grassantibus sedulo inquisivi quinam ex familia, aut ex necessariis, vicinis-

vicinisve, qui inficiendas brevi ædes frequentare solerent, necdum variolas passi essent. Obstupui horum numerum, meamque admirationem multis sæpe testatus sum. Equidem supposui semper dari quosdam, qui earum ultra non recordarentur; verum & relicta in plurimis vestigia id docuissent, & multorum parentes saltem meminissent. Sane horum plures lapsu 20. annorum mortuos novi sine variolis.

Ipsi inoculationis defensores nequeunt, saltem ex suis ipsorum principiis, amovere hanc legitimam suspicionem, an non plures infitione variolas patiantur, quam via naturali passi essent. En cur id dicam.

Nobilis Aretinas, *Fr. Rbedi, in Obs.*

de Viperis, a Viperarum captore *Jacobo Sozzi*, una cum tota sua Eruditorum, inepte de Viperis differentium, turba derisus, didicit, & experimentis deinceps evicit, Venenum Viperæ, una cum spuma ejus irritatæ oris, inculpate ab hominibus, pluribusque animalibus, ad dragmas usque ore imbibi; sed ipsius hujus veneni vigesimam guttulæ partem, Hominis, Tauri, Equi, aut cujuscumque animalis sanguini, facto vulnuscule, adplicatam, ferius ocys, passim tamen intra quadrihorium, certam inferre necem.

Bosman in Descr. Guinææ Epist. 17. narrat serpentem, veneno morfu adplicato letiferum, cum mordere hominem non posset, venenum tamen suum, & spumam, illi in faciem, pleno rivo, insputasse:

sputasse: hominem quidem a violento veneni jactu veluti cæcum fuisse, at vero incommodi nihil deinceps habuisse.

Oleum Tabaci fumando, & maxime fistula fumo frequenti denigrata, ori applicitum, cum saliva deglutitum, non nocet. *Rhedi* in suis experimentis, *Schoon* in sua *Tabacologia*, animadvertente venenum præsentissimum esse dum, factò vulnere, minima modo guttula cum sanguine communicatur.

Bantamenses tela veneno inficere norunt, quod certo, quotquot tangit, necat. Tela hæc ubi a *Batavis* sibi comparaverat *Rhedi*, vidit omnia animalia, inde vulnerata, occidere. Eadem tamen tela vino infudit, animalibus dedit, innocue assumfisse vidit. Vid.

Rhedi

*Rbedi tract. de exp. circa res nat. max.
indicas.*

Est quidem ea in similitudine disparitas, quod Venena hæc enarrata, sanguini adplicata, necent; deglutita vero, aut alio adplicata modo, innocua sint; venenum vero variolosum homines, quovis modo adplicatum, lædat: attamen jure merito suspicamur an non variolosum venenum, immediate cum sanguine communicatum, plures homines adficiat, quam afficerentur via naturali; siquidem venena quædam alia, licet nihil noceant deglutita, tamen mortem conciliant cum sanguine communicata?

Sed suspicio hæc ipsa certitudinem parit. Nonne fatentur insitivæ metho-
di

di autores suam infitionem afficere omnes, qui eam subierint; excepto forte, ut quidam statuere, vigesimo quoque? Dignentur nunc intueri illum, quo naturale contagium agat, modum! Sint decem infantes in una familia. Afficitur unus alterve, aliquando plures: Quinque, sex, septem, non afficiuntur: Horum unus alterve post elapfos 2. 6. 10. annos variolas habet; alius adultus; unus alterve forte, quantum scimus, nunquam. In Orphanotrophiis sexcentorum infantum, erunt uno contagii tempore 20. qui eo afficiantur, alio tempore 50. dum interim 200. 300. 400. iisdem in ædibus existant, necdum variolas passi. Attamen infitione ibi instituta, omnes, nunquam infecti, nunc haberent variolas, vigesimo forte excepto.

Ergo

Ergo longe plures artificiali, quam naturali afficiuntur contagio. Si id verum, utique venenum variolosum longe penetrantius est arte, quam natura, adplicatum. Si vero penetrantius, oportet sane multos inoculatione affici variolis, qui via naturali iisdem affecti non fuissent.

Si jam vigesimus quisque sine variolis naturalibus moritur, & contagium naturale longe debilius est artificiali; consequitur id, ut plures numero homines inoculatione variolas contrahant, quam naturali via contraxissent.

His ita consideratis cogor fateri nonnullos non malo animo, sed erroneo, egisse, qui sententiam Majorum
nostro-

nostrorum tam acriter perstrinxerint. Quum enim infitione ferme omnes variolas contrahere crederent, non cum exceptione vigesimi cujusque, ut quidam statuerant, sed cum exceptione admodum pauca; quumque præterea illos modo, quos natura, etiam arte affici supponerent; necessario falsa debuerunt credere, quæ de magno eorum numero, quos variolæ nunquam peccant, innumeri scripserunt.

§. IV.

AN CITRA VLLVM DVBIVM
 INSITIO, SIVE EFFECTVM
 SORTITA, SIVE IRRITA, HOMI-
 NEM PER OMNEM VITAM A SE-
 CVNDIS VARIOLIS IMMV-
 NEM PRÆSTET?

Præcedentem §. adortus, etiam ad præsentem quæstionem pro parte respon-

respondi, unaque cum eadem agitavi.

Præter veterum indubitata testimonia, secundas variolas admittere me cogunt exempla indubitatæ fidei. Non referam narratiunculas Matronarum, quæ licet veræ aliquando essent, tamen æque mihi, quam aliis, suspectæ forent; sed quæ ipse, aliique mecum, viderunt, quæve habeo ab iis, quorum fides nemini suspecta esse possit.

Ac primo quidem dico me, in frequenti mea variolosa praxi alteras toties variolas observasse, ut demum riderem eorum securitatem, qui quod eas olim habuissent, jam nihil sibi a præsentem in ædibus contagio formidarent. Didiceram propria ignominia

cau-

cautior esse; cum aliquoties, ex relictis priorum vestigiis, immunitatem nonnullis pollicitus, & me, & ipsos, turpiter deceptos cernerem.

Meminerunt in *Hollandia* multi, quoties, contagio grassante, ejusmodi exempla ipsis enarraverim.

In *Austria* id quoque non mirantur, quique idem affirmant reperii. Quid quod idem hac ipsa in urbe quem vivimus anno, notabili constat, exemplo?

1757. 20. Febr. expertissimus & doctissimus Medicus *Erndl* narrat casum se habere. Rem coram videre gestiens, 21. Febr. puellam, quæ secundas variolas pati dicebatur, cum ipso

E adeo

adeo facto accurato examine, sequentia constiterunt.

1. Pater, Mater, Avia, narrabant quatuor elapsos annos esse, cum vario-
lis adeo confertissimis puella laborasset,
ut vix vacuum ab iis spatium toto da-
retur corpore: fuisse vero maximam
partem distinctas, pauciores modo in
vesiculas abeuntes. Caput vehemen-
ter intumuisse, infantem per novem
dies gravissime laborasse, perque alios
novem dies adhuc male, at mitius quam
prioribus, habuisse.

2. Et oculo nudo, & microscopio,
vidimus per universam faciem, inque
manibus hinc inde, foveolas intropres-
sæ Cutis tum innumeras, tum Cribri
foraminum instar sibi contiguas.

Igitur testimonium parentum, & ipse non dubius adspectus, prægressas variolas cuicumque, etiam non facile credulo, demonstrant. Considerandus nunc status præsens.

1. Parentes narrabant, narrabat & Medicus, qui jam a primo contagii adparentis tempore puellæ adfuerat, infantem per quatuor fere dies febricitasse, dein convulsam esse, tandem variolis die 15. Febr. affici cœptam.

2. Variolas has die 10. morbi, ab eruptione septima, vidi discretas, paucas in facie, passim exficcatas: unam vero supra frontem in cute capillata insignem, cum circulo rubro, pure, plenam, plures vero tales in toto dorso: infante vix ægrotante.

Altero die quatuor adfuius Medici, quos inter, qui infitionem propugnarent, hini. Vix ab hesterno die ulla mutatio suppurantibus pustulis obtigerat. Veras has esse variolas, secundum Artis regulas accurate adplicitas, declaravimus omnes. Si vero sint, qui de prioribus dubitent, poterunt in vicinia mea puellam apud honestos suos parentes examinare; turpibus numerosisque stigmatibus conspectis, ultra non dubitaturi.

Vt hoc exemplum est, plura alia vidi, adnotavi.

Dicere ergo liceat, si hæc sententia de secundis variolis demonstrata non sit, nihil in Medicis aut Phycis demonstratum haberi.

Ergo

Ergo neque variolæ, in fitione comparatæ, hominem ab alteris variolis præstabunt immunem.

Contra tamen afferitur a 30. annis, quibus in fitio floruerit, id nullo probato exemplo constituisse; imo nullo certo exemplo evictum esse, quod cui olim bis, ter, irritò conamine in fitio facta esset, variolæ naturales postmodum accesserint.

Narrantur hæc, sed non probantur. Imo, quod non sine intimo animi dolore recolo, nullibi minus dominatur Veri amor: nullibi mens præoccupata, nullibi dominium in arte turpius elucescit, quam in præsentis quæstione.

Etenim dubias variolas a certis di-

stinguendi regulas habetne Ars, nec ne? Adesse tales, easque tutas, & certas, fatemur omnes. Nolim alias regulas ab illis, quas in multorum acerrimorum infitionis defensorum scriptis relatas video. Sunt veræ artis regulæ, quas ipsas, non alias, Majores nostri coluere, & secundum quas a pluribus retro sæculis veræne variolæ, an spuria essent, determinatum fuit.

Hæ sane viderentur ad omnem litem determinandam sufficere. Verum olim id sic quidem sufficere solebat; hodie aliter nobiscum comparatum est. Si cuiquam veræ variolæ in 7. 10. diem suppurantes fiant, appellabuntur *Veræ*, quando nullæ sive naturales variolæ, sive artificiales, sive irritæ infitiones, prægressæ sunt: sin vero præcesserint, erunt

erunt duntaxat *spuriæ*. Siccinæ cum Arte, bonisque artificibus, ludere conuenit? An artis regulæ omnibus probatæ, & laudatæ, cujusque arbitrio subsint? saltem cessent tunc Regulæ nominari.

Sed præterea, id genus plura moderatos offendunt Lectores. Si Medicus ordinarius, si publicus Artis Medicæ Professor, quas videt variolas, applicatis artis regulis, veras indubitato pronuntiet; & nihilominus siue ipse patiens, siue ejus familia, siue infitionis Patroni, prægressam inoculationem tueri velint; præstare creditur hos Medicos Malevolos, Deceptores, Sycophantas appellasse, quam permittere ut infitionis fama cadat. Turpe videre est testimonia dubia Nutricum, Cubiculario-

rum, Pædagogorum, sufficere, ut boni Medici multis postea annis videant sese in publicis scriptis fraudis insimulari. Nil loquor nisi quod publica scripta referant. Siccine didicimus debitum omnibus fervare decorem? Etiamne hæc apta via convincendi dubitantes?

Nemo igitur miretur, quod tam pauca exempla Naturalium variolarum, post insitivas, viceque versa, publicæ Lucis fiant. Dedita opera argumenta præparantur ad futuros quoscumque casus. Si enim quis demonstraretur variolas Naturales veras habere, cui insitivæ quondam affuissent, hunc pronuntiabunt pure insitum spuriarum. Si frustra olim factæ insitioni veræ variolæ succederent, vel idem responderent, vel non satis iteratam inoculatio-

tionem accusabunt. Quid, si exempla plura demonstrent pus, insitioni adhibitum, veras in aliis produxisse variolas, & vel veras variolas inde hominem habuisse, vel ad duas tresve vices frustra fuisse inoculatum, & tamen nunc iterum variolæ prodeant? Audacter pronuntiabunt præsentis veras non esse. Sed regulæ artis curatissime adhibitæ veras esse clamant? Erramus: sunt spuria.

Tamen ut Naturales variolæ reperiuntur, ita & variolæ insitivæ possunt haberi post Naturales; Naturales post insitivas.

Hac occasione Historiam proferre animus est, quæ undique æque mirabilis, & ad casum præsentem aptissima.

Constantinopoli variolæ inferuntur Puellæ. Viginti annis postea eadem puella curam gerit infantum aliorum, qui variolis insitivis decumbunt. His periculo ereptis, ipsa variolis naturalibus maxime malignis afficitur, moritur.

Forſan cogitabunt multi fictam hiftoriam eſſe odio inſitionis; vel ſaltem primas variolas non veras, ſed ſpuriarum pure factas fuiſſe; & centena alia. Juvabit proinde Epiftolam authenticam communicare, quam habui a Magnifico Domino *Laugier*, ſacræ utriuſque *Majeſtatis* Medico, qui olim *Constantinopoli* habitans, hanc Puellam, familiamque ejus totam, optime noverat, & urbem illam, dum incipiebat Puella hæc reliquis in inſitivis variolis aſſiſtere, reliquerat.

Autor

Autor Epistolæ est Doctiff. D. *Mackenzie*, tunc *Constantinopoli* degens, orbi erudito notus his, quæ pulcra communicavit cum Societate Regia *Anglicana* edita in *Transact.* Tomis aliquot posterioribus.

„ Il arriva un cas dans la maison
 „ de Mr. *Hibsch* qui suffit pour decrier
 „ pour jamais *l'inoculation*.

„ Il faut favoir que *Coconam Timoni*
 „ avoit été inoculée par son Pere le
 „ Docteur *Timoni*, il y a vingt ans; &
 „ qu'il pretende dans sa Dissertation
 „ sur l'*Inoculation*, qu'on n'est jamais
 „ attaqué naturellement, apres l'*Inocu-*
 „ lation.

„ Les enfans de Mr. *Hibsch* ont
 „ été

„ eté inoculés dans le mois de Juin
„ passé, comme vous savez. Pendant
„ leur Maladie *Coconam Timoni* étoit
„ leur garde; & après leur retablisse-
„ ment, elle étoit attaquée naturelle-
„ ment de la petite Verole, & morte en
„ huit jours.

„ Je ne l'ai pas vu dans sa mala-
„ die, mais je suis fidelement informé,
„ qu'elle avoit la petite Verole, & que
„ c'étoit par la malignité de cette ma-
„ ladie, qu'elle est morte.

„ Depuis ce tems la j'ai attendu
„ pour faire quelques Observations sur
„ les enfans de Monsieur *Pisani*, qui
„ devoient être inoculés, comme leur
„ Pere m'avoit assuré: mais a present
„ il a changé son sentiment pour cette
„ raison.

„ raison. *De Constantinople* le 20. de
 „ Mars 1742.

Forte quis infirmare fidem historiæ conabitur quod egregius *Mackenzie* ægram non viderit. Certe cur non viderit, ignoro. Num eo tempore ægrotauerit? Vrbe absens fuerit? Cum familia Domini *Hibsch*, ejusve Medico, similtates habuerit? Causam cur eam non viderit, in Epistola non dedit.

Sed consideremus 1. autorem epistolæ hominem levis animi non esse, at maturi judicii, ut ejus scripta docent; Virum proinde, cui ad aniles Confabulationes aures minime fabrefactæ essent.

Consideremus 2. fautorem & promotorem

motorem infitionis fuisse; qui quidvis forte potius, quam alteras, & alteras post infitionem variolas, possibile credidisset.

3. Scripsisse ad Magnificum *Laugier*, infitionis cum illo fautorem, ad quem circa ejusmodi rem non nisi curatissime examinata referri debuerint.

4. Eundem examen debitum instituisse, ut verba ejus indicant: quo in examine si vel minimam suspicionem alius morbi, quam variolosi, subesse intellexisset, suam utique suspicionem, una cum historia hac, erudito cum amico communicasset.

5. Consideremus Patronum hunc infitionis, si de historiæ veritate addubitandi rationem quodammodo probabilem habuisset; dubio procul conaturum fuis-

fuisse omnes christianos græcos edu-
 cere ex errore; & faltem illum, qui ob tri-
 stem hunc casum infantes suos sibi in-
 oculandos committere negabat, erudire
 veriora: at vero e contrario candide
 asserentem legimus: „ Je suis fidele-
 „ ment informé, qu'elle avoit la petite
 „ Verole, & que c'etoit par la maligni-
 „ té de cette maladie, qu'elle est morte.

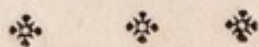
6. Tandem perpendamus eruditum
Mackensie non in primo impetu, sed
 elapsis integris novem mensibus, demum
 hanc Epistolam scripsisse; adeoque fa-
 ctum rite examinandi occasionem ha-
 buisse.

De insitionis porro bonitate non est
 quod dubitemus, si perpendamus insi-
 tionem huic filiæ non ab ignavis, aut
 semidoctis hominibus, institutam fuisse,
 sed

sed a Patre suo, famosissimo illo inoculatore Medico, infitorum oraculo, fumoque propugnatore *Timoni*. Cujus infeliciter e vivis erepti vidua nupserat Domino *Hibsch*, de cujus infantibus hic agitur. Ergo dantur veræ Naturales variolæ post infitivas. Et quidni? æque facile videntur nasci posse, quam secundæ naturales.

B. Augustinus Libr. 2. de Trinit. in procæmio.

Nec trepidus ero ad proferendam sententiam meam, in qua magis amabo inspici a rectis, quam timebo morderi a perversis. . . . magisque optabo a quolibet reprehendi, quam, sive ab errante, sive ab adulante, laudari. Nullus enim reprehensor formidandus est amanti Veritatis. Etenim aut inimicus reprehensus est, aut amicus. Si ergo inimicus insultat, ferendus est; amicus autem si errat, docendus; si docet, audiendus. Laudator vero, & errans confirmat errorem, & adulans illicit in errorem.

Handwritten mark or signature, possibly a stylized letter or symbol.

